

**Vad utredningar
för barnets bästa
måste leva upp till:**

- Mänskliga rättigheter
- Barnkonventionen
- Vår konstitution/grundlag
- Våra lagar
- Frigörandet av
människors resurser

BARNETS BÄSTA • ORG

Ideell förening för behovet av rättssäkra barnutredningar utförda av socialtjänsten. Idag utförs utredningarna godtyckligt och "barnets bästa" till och med motarbetas av den myndighet som har det som en av sina viktigaste uppgifter.

Copyright: Ideella föreningen Barnets bästa
och Erik Philipson

ISBN: 978-91-983959-1-4

Författare: Erik Philipson

Utgivare: Ideella föreningen Barnets bästa
och
Philipson Biz förlag
Box 1020
101 38 Stockholm

Webbaddress: www.barnetsbasta.org

Mejladress: redaktionen@barnetsbasta.org

Utgåva: Första utgåvan, revision 24 april 2017

Publicerad: E-bok på www.barnetsbasta.org

Förlagsort: Stockholm

Utgivningsår: 2017

Ansvarig utgivare: Erik Philipson
Föreningen har
utgivningsbevis

Formgivning: Erik Philipson

Fotografier: Framsida: Frank McKenna, Unsplash

Typsnitt: Gill Sans och Bookman Old Style

Innehållsförteckning

Förord.....	4
Barns och föräldrars rättigheter i socialtjänstens utredningar för barnets bästa	5
Rättssäkerhet och rättstrygghet.....	5
Oskyldighetspresumtion.....	5
Transparens/tydlighet.....	6
Förutsägbarhet och repeterbarhet.....	6
Rättstrygghet och slagträ-föräldern.....	7
Mänskliga rättigheter	10
Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna.....	11
Barnkonventionen.....	12
Vår konstitution – våra grundlagar	13
Föräldrabalken.....	15
Helhetssyn och att frigöra människors resurser, socialtjänstlagen	15
Mormorsupprorets påverkan i socialtjänstlagen	19
Hur frigöra individers resurser: Ensamstående förälder.....	19
Hur frigöra individers resurser: När barn används som slagträ i en vårdnadstvist	22
För det första, hur ska det förstås?.....	25
För det andra, hur kan socialtjänsten agera mot slagträföräldrar?.....	25
Barns krav på socialtjänstens utredningar	27
Socialtjänstens utredningar roll i domstolsförhandlingar	27
Vårt samhälles krav på rättsväsendet	29
De ytterst ansvariga för socialtjänsten	30
Myndigheters förhållningssätt till andra myndigheter	31
Socialtjänstlagen en ramlag – en allvarlig utmaning	32
Men hur tar socialnämndens politiker sitt ansvar i praktiken?	33
Barnets bästas rapporter våren 2017.....	37
Om ideella föreningen Barnets bästa.....	38

Förord

Vilka rättigheter har barn och föräldrar har i vårdnadstvister och barnomhändertaganden? Föräldrar, mor och farföräldrar, politiker som sitter i kommuners socialnämnd (och som enligt lagen är ytterst ansvariga för socialtjänsten), journalister, riksdagspolitiker och även socialtjänstemän, verkar okunniga om det,

De mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, principer om rättssäkerhet och rättstrygghet, vår konstitution, andra lagar och även socialtjänstlagen, utgör grunder för socialtjänstens utredningar för barnets bästa måste leva upp till.

Men landets ledande experter har gjort över 400 granskningar av sådana utredningar, samt forskat sedan 1980-talet och funnit socialtjänstens utredningar rättsosäkra, rättsotrygga och med en total frånvaro av socialtjänstens grundläggande och viktiga uppgift: att frigöra människors resurser när de har problem.

Därför har vi gjort denna e-bok. Den följs upp av flera publikationer våren 2017. En som berättar om några grundläggande vetenskapliga utredningsmetoder som korrekt måste användas för att en rättsäker och rättstrygg utredning för barnets bästa ska vara möjlig. Utan dem är det en omöjlighet.

Efter det kommer kanske de två viktigaste publikationerna: Två anonymiserade autentiska utredningar för barnets bästa. I den ett barn och hans pappa orätt illa ut, i den andra barn och deras mamma. I den ena finns vårdnadstvistproblematik och i den andra omhändertagandeproblematik med och utan tvång. Då täcker vi in problematiken ur både ett manligt och kvinnligt perspektiv.

Dessa två publikationerna är viktiga för att för första gången får allmänheten möjligheten att faktiskt läsa riktiga utredningar. De kan inte lämnas ut då man exponerar barnet och dess föräldrar, något som är oetiskt.

Media uppmärksammar ofta extrema utredningar. Vi gör tvärtom. Vi tar upp två relativt vanliga utredningar representativa för de 400 granskade.

Efter detta följer en publikation där vi presenterar de ansvariga. Vi kommer troligen att namnge dem (något vi fortfarande diskuterar i styrelsen för ideella föreningen Barnets bästa).

Därefter en rapport om hur det här kan lösas. Barn, syskon, föräldrar, mor och farföräldrar som rättsosäkert drabbats måste få stöd för en varaktig och hjärtlig återförening, upprättelse och kompensation.

Många av dem som utsätts för detta känner inte i detalj till lagar, utredningsmetoder och ord som rättsosäkert, saklighet, opartiskhet eller rättstrygghet. Därför har texten som uppgift att vara mer pedagogisk än akademiska alster. Glöm inte att alla våra publikationer tagits fram på frifriden av en ideell förening.

I hopp om att du får aha-insikter.

Erik Philipson
ordförande & författaren
BARNETS BÄSTA ideell förening

Barn och föräldrars rättigheter i socialtjänstens utredningar för barnets bästa

Våra myndigheters utredningar och beslut ska vara:

- Rättssäkra
- Rättstrygga
- Följa de mänskliga rättigheterna, den europeiska deklarationen för mänskliga rättigheter och barnkonventionen.

- Följa vår konstitutions grundlag.
- Följa lagar.

Socialtjänstens utredningar för barnets bästa ska dessutom följa:

- Socialtjänstlagen.

Rättssäkerhet och rättstrygghet

Förenklat sagt så ska ett civiliserat samhälle vara rättssäkert och rättstryggt.

Så här förklaras det av vår regering¹:

”Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet menas att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egen-dom.”

De principerna är som grunder som alla rättssamhällets lagar utgår ifrån och som samhällets alla myndigheter ska agera efter. Men de principerna stå sällan skrivna i några lagar, utan är grunder på vilka de vilar.

Till rättssäkerhet räknas även principerna om **1)** oskyldighetspresumtion (tidigare kallat oskuldspresumtion), om **2)** transparens/tydlighet, **3)** förutsägbarhet och repeterbarhet samt

respekten för människans privatliv och familjeliv.

Oskyldighetspresumtion

I en vårdnadstvist, ett omhändertagande och i ett tvångsomhändertagande av barn så är barnet oskyldigt och har rätten till båda sina föräldrar och föräldrarna rätt till sitt barn.

Om nu inte samhället på rättssäkra, sakliga och opartiska sätt kan visa att barnets bästa kränks. Men detta bara så mycket att frigörandet av den ena eller båda föräldrarnas resurser inte räcker för att uppfylla barnets behov (se senare avsnitt om att frigöra människors resurser).

Barn och dess föräldrar ska som samhällsmedborgare i ett civiliserat samhälle i rättsliga sammanhang inte behöva bevisa sin oskyldighet.

Det är istället samhället som ansvarar för att bevisa deras skuld, speciellt ur barnets rättighetsperspektiv.

¹ Se <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/rattssakerhet-och-rattstrygghet/>

Förenklat sagt ska man inte heller bli dömd förrän ens skuld är fastställd bortom rimligt tvivel. Om samhället dessutom är osäker över ens skuld, så ska samhället hellre fria den som anklagats än fälla hen².

Glöm nu inte att i de flesta vårdnadstvister, omhändertaganden och tvångsomvårdnaden så har föräldrarna inte gjort något brottsligt. Det gör det så mycket viktigare att samhällets underlag för att motarbeta eller skilja barn från sina föräldrar verkligen måste vara rättssäkert, sakligt, opartiskt och rättstryggt.

Transparens/tydlighet

Ett beslut fattar en myndighet utifrån **1)** en bedömning baserad på **2)** en analys av **3)** insamlad information.

Det ska vara lätt att förstå hela denna kedja från ett till tre och dess ingående delar. Som hur man går från A till B, till C ... och hela vägen fram till Ö. All sakligt belagd information, analysen av den och hur bedömningen blir till, ska tydligt framgå och enkelt kunna förstås.

Man brukar säga att det ska vara uttryckligt och inte vara något som förutsätter en förståelse eller kunskap. Dessutom det ska hela kedjan ovan framgå i huvuddokumentet och inte finnas någon annanstans. Det ska inte heller behövas någon speciell kunskap för att förstå.

Då pratar man om transparens, att orsakerna till ett beslut tydligt framgår för de är inte dolda. Synonymer till transparens är klarhet och genomskinlighet.

En utredning och dess bedömning ska vara så transparent/tydlig att den både motiverar bedömningen men också samtidigt utesluter andra bedömningar. En genomläsning av utredningen och beslutet, ska inte göra en annan förståelse av den insamlade informationen, av analysen och av den slutliga bedömning/domen ska vara tankemässigt möjlig. Det ska vara utslutet.

- *Det kommer senare att framgå hur socialtjänstens utredningar inte lever upp till detta.*

Förutsägbarhet och repeterbarhet

Tänk dig att samhället inte har talat om för dig att det är högertrafik och du istället kör i vänster körfält. Då ska du inte kunna dömas för det, för att ta ett övertydligt exempel. I rätts säkra samhällen ska du alltså veta vad som är olämpligt beteende, annars ska du inte kunna straffas för det. Det betyder inte att du måste ha presenterats för alla lagar. Det räcker med att du borde ha vetat det. Detta förhållningssätt skapar just förutsebarhet.

Genom att samhället tydliggör vad som är olämpligt beteende för föräldrar, så är det också enbart sådant du ska kunna dömas för.

För indirekt innebär det här även att du inte av en myndighet ska kunna klandras för sådant du inte borde ha känt till och varit införstådd med.

Det skapar en förutsägbarhet för dig som förälder och skyddar på det sättet din rätt till privatliv och familjeliv (om nu samhället inte dömer dig för

² Den juridiskt kunnige vet att här finns tre olika rättsområden. Straffrätt för brott, civilrätt för vårdnadstvister och skyddslagstiftning för tvångsomhändertagande av barn. I straffrätt blir detta med bortom rimligt tvivel ofta viktigare än för civilrätten. Vårt perspektiv här är ofta

barnets rätt och det "straff" som samhället utsätter barnet för om det motarbetar och även skiljer barnets från en eller båda sina båda föräldrar utan rättssäker grund. Dessutom konflikten med de mänskliga rättigheterna (senare i texten ovan). Utifrån att denna text övergripande förklarar så stämmer vårt resonemang.

sådant som du inte kunde ha förutsett vilket är vad som framgår i de utredningar vi har granskat).

Dessutom ska samma allvarliga förhållanden leda till ungefär samma resultat och åtgärd. Kör du bil för fort i Kiruna bör du få samma straff som om den som kört lika mycket för fort i Malmö. På det sättet ska vi också vara lika inför lagen. En känd person ska inte komma lindrigare undan än en vanlig samhällsmedborgare, eller tvärtom.

Den förälder som brustit i sitt föräldraansvar borde få ungefär samma dom som en annan förälder som brustit ungefär på samma sätt. Det är en fråga om rättvisa, lagarna ska vara lika för alla.

Rättstrygghet och slagträ-föräldern

Rättssäkerhet kan förenklat sägas fokusera på hur staten och dess myndigheter i sina roller som myndigheter inte godtyckligt ska kunna kränka människors rätt till privatliv och familjeliv.

Men människor kan även behöva skydd mot vad andra människor eller organisationer kan göra mot dem. Det är här som [rättstrygghet](#) kommer in. Vårt samhälles myndigheter ska också skydda våra rättigheter gentemot andra som kränker dem.

I [vårdnadstvister](#) är vår erfarenhet att det kan röra sig om att den ena föräldern både försöker kränka det gemensamma barnets rätt till den andra föräldern, samt den andra förälderns rätt till det gemensamma barnet. Det kan den ena föräldern göra utifrån en eller otroligt många ogrundade polisanmälningar och orosanmälningar, obstruktioner av

Om en förälder är oansvarig på ett sätt ska hen dömas för det på liknande sätt som alla andra föräldrars liknande oansvarighet.

Förutsägbarhet och repeterbarhet hänger också ihop. Det går inte att bedöma på repeterbara sätt om vad som gäller är så vagt att påföljder är svåra att förutse.

För att förutsägbarheten och repeterbarheten ska gälla så kan man säga att först tillämpas oskyldighetspresumptionen (socialtjänsten ansvarar för att sakligt och opartiskt påvisa din skuld) och sedan ska ens fel skriftligen dokumenteras så att det tydligt och klart framgår vad för fel du har gjort och vilken bedömning det har lett till. Då blir det lätt att jämföra ditt fall med om andras liknande fel har fått en liknande bedömning eller domar.

umgängesschemat och själva umgängestillfällena. Just när det sker så verkar det alarmerande. Men sedan upptäcks att det inte fanns någon grund för detta.

Dessa föräldrar kan även på både indirekta och direkta sätt försöka påverka barnet att ta avstånd från den andra föräldern.

Ibland så pratar vi om de här föräldrarna som **slagträ-föräldrar**. Vår erfarenhet är att det är både mammor och pappor som kan göra så.

Här är det alltså inte till en början våra myndigheter som förgriper sig på barnets och den ena förälderns rättigheter, utan faktiskt den andra föräldern. Dessutom kan de här slagträföräldrarna hejas på av kanske den nya partnern, barnets mor- eller farföräldrar. Eller att de tittar bort och låter bli att säga ifrån. Trots att de nog alla måste inse att denna

slagträförälder kränker ett barns rätt till att älska båda sina föräldrar och kränker en förälders rätt till sitt barn. Skulle de själva hamna i samma situation, så skulle de aldrig acceptera det. En ovanligt allvarlig ryggradssjukdom som de praktiserar utan att samhället medvetandegjorts om dem.

I ett rättstryggt samhälle så griper alltså våra myndigheter in och förhindrar det. Det är rättstrygghet. Våra myndigheter som socialtjänsten och våra domstolar skyddar oss mot andras orätta sabotage.

I omhändertaganden om barn, med eller utan tvång, så kan det vara föräldrarna i familjehem eller personalen på de hem för vård och boende (HVB-hem) som med ogrundade påståenden försöker kränka barnets rätt till sina föräldrar och de biologiska föräldrarnas rättigheter. Kanske är en drivkraft att fosterhemsföräldrarna får stora ekonomiska bidrag om barnen stannar kvar hos dem. Ett ekonomiskt bidrag som skulle vara tufft att bli av med och svårt att kompensera för.

Rättstrygghet innebär här att våra myndigheter, i detta fall både socialtjänsten och domstolarna, ska agera för att försvara våra barn, föräldrars, mor- och farföräldrars, barnets system och andra nära anhörigas rättigheter, mot dessa människor.

I de 24 utredningar för barnets bästa som vi har granskat, så kan vi inte se att socialtjänsten agerar rättstryggt alls. Utan faktiskt tvärtemot.

Vad som för många kan verka svårt att tro, är att det enligt vår erfarenhet faktiskt ofta är socialtjänsten och dess utredare som är drivande eller blir drivande i att kränka barnets rätt till en eller båda sina biologiska föräldrar, samt en eller båda föräldrarnas rätt till sitt barn. Så har det

varit i de 24 utredningarna vi granskat.

Detta möjliggörs genom att de utreder rättsosäkert, osakligt och partiskt. Det kan innebära att de visar fram osaklig information som vore den sakliga vilken stödjer deras uppfattning. Samtidigt döljer utredarna sådant som talar emot deras uppfattning. Sådant bryr de sig inte om att undersöka och skulle det trots det komma fram ändå, så behandlar utredarna det som oviktigt.

Men det räcker tyvärr inte. I detta syfte kan även socialtjänsten och dess socialtjänstemän aktivera förskolepersonal, skolpersonal, psykologer, Barn och ungdomspsykiatri (BUP), personal på Barnavårdscentraler (BVC) och läkare inom sjukvården. Det kan även gälla personal på utredningshem och akutboenden som gör så här. Dessa yrkesroller verkar alla okritiskt tro att socialtjänstens handläggare har rätt och behöver eldunderstöd. Därför ställer de upp på osakliga och partiska sätt och sviker sin yrkesheder och bidrar till en rättsotrygghet och rättsosäkerhet för barnen och deras föräldrar. I tron att det gör något gott. För vissa kan här också finnas egenintressen för att göra det, som att familjehem och hem för vård och boende är beroende av att socialtjänsten låter barn fortsätta stanna hos dem.

Om det i huvudsak är fosterhemmen (familjehemmen eller från hem för vård och boende) som agerar slagträföräldrar, så innebär det att socialtjänsten inte bara utreder rättsosäkert. De gör också en rättsotrygg utredning.

Socialtjänsten kan alltså ge juridisk legitimitet åt slagträföräldrarna. Det är allvarligt och det är inte barnets bästa.

- *Det kommer i våra e-böcker av två anonymiserade autentiska utredningar framgå hur socialtjänstens utredningar inte lever upp till rättssäkerhet och rättstrygghet.*

***Förtydligande:** Vi kommer publicera två anonymiserade autentiska utredningar för barnets bästa. En för en vårdnadstvist där ett barn och en pappa rättsosäkert motarbetas av socialtjänsten och ett anonymiserad autentiskt tvångsomhändertagande där två barn och en mamma orätt motarbetas*

av socialtjänsten. Därmed belyser vi problematiken ur både ett manligt och kvinnligt perspektiv, olika rättsområden och de olika lagarna: Civilrätt: Föräldrabalken och socialtjänstlagen och Skyddslagstiftning: Lagen om vård av unga LVU.

För dessa utredningar är representativa för de 24 utredningar vi granskat och som vi alla funnit rättsosäkra, osakliga, partiska och rättsotrygga.

Mänskliga rättigheter

Förenta nationernas mänskliga rättigheter utarbetades och antogs efter andra världskriget för att sammanfatta och lära samhället om de rättigheter som svikits och lett fram till kriget. Genom att formulera dem och genom att rättssamhällen respekterar dem, menade man att nya världskrig skulle undvikas.

Dessa rättigheter var inte avsedda för att rättssamhällen skulle införliva dem i sina lagar eftersom det skulle bli en för långsam process. Istället var de universella rekommendationer för alla rättssamhällen att följa.

Den tolfte artikeln lyder: *“Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem ... och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp”*.

Uppmärksammar du att med ”ingen” menas vuxna såväl som barn (vi kommer strax att visa hur detta införlivats nästan ordagrant i barnkonventionen och den europeiska deklarationen om mänskliga rättigheter).

Synonymer till godtyckligt är nyckfullt och egenmäktigt. I juridiska sammanhang är godtycklighet motsatsen till rättssäkerhet.

Uppmärksammar du också att mot sådana ingrepp och angrepp ska man faktiskt få lagens skydd! Det vill säga samhället ska skydda oss, det som kallas rättstrygghet, om nu angreppen är ogrundade.

- *Det kommer i våra publikationer med anonymiserade autentiska utredningar framgå hur socialtjänstens utredning och indirekt domstolar som förlitar sig på dem som sakliga och opartiska, inte lever upp till detta.*

Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna

I Europakonventionen³ om skydd för de mänskliga rättigheternas, står i artikel 8:

1. **Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.**
2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Första paragrafen är densamma som i de mänskliga rättigheterna. Upp-

märksamma återigen att med ”var och en” menas vuxna såväl som barn. Uppmärksamma att man här är ännu mer detaljerad om när respekten för privat- och familjeliv får inskränkas.

Observera att till skillnad mot de mänskliga rättigheterna så är **denna konvention lag i Sverige!** Se informationen i sidfoten.

- *Det kommer i våra publikationer av de anonymiserade autentiska utredningarna att framgå hur socialtjänstens utredning inte lever upp till detta.*

³ **Europakonventionens ställning i den svenska rättsordningen:** Konventionen hade ingen särskild ställning i den svenska rättsordningen förrän i början av 1980-talet då Sverige fälldes i Europadomstolen. Den fällande domen initierade diskussioner om konventionens ställning i den svenska rättsordningen vilka ledde dels till att konventionen inkorporerades som en lag om europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1994:1219). Dels gavs den konstitutionell status genom införandet av 2 kapitlet 19 § i vår grundlag regeringsformen.

Där slås fast att ingen lag eller annan föreskrift får meddelas i strid med Europakonventionen.

Detta ger inte konventionen i sig grundlagsstatus men att bryta mot konventionen är grundlagsstridigt genom den införda regeln. Konventionens ställning kan beskrivas som överordnad svensk lag men underordnad de svenska grundlagarna. Det sistnämnda kan dock diskuteras då en kränkning av någon av konventionens rättigheter under vissa förutsättningar kan prövas i Europadomstolen. Denna instans kan inte upphäva en nationell dom eller ett beslut men en fällande dom skulle ses som en indikator på ett behov av förändring i nationell lagstiftning/praxis. Källa: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Europakonventionen>

Barnkonventionen

Barnkonventionens artikel 8:

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag utan olagligt ingripande.
2. Om ett barn olagligt berövas en del av eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Uppmärksammar du "att behålla sin identitet"? Även barn som adopterats från andra världsdelar kan senare känna saknad av och behov av att lära känna sina biologiska föräldrar, sina syskon, sina mor- och farföräldrar.

Säg att en förälder rättssäkert kan konstateras brista i sin föräldraförmåga så mycket att hen inte kan ha vårdnaden om barnet. Trots det måste barnet få tillgång till sina syskon, sina mor- och farföräldrar och andra nära anhöriga. Det är barnets "identitet".

Tyvärre verkar det enligt vår erfarenhet att om ena föräldern brister i sin föräldraförmåga, så kommer socialtjänsten och dess familjerätts utredning förhållnings- sätt innebära att barnet förlorar alla kontakter med sin familjerelation, historia och traditioner för endera

den ena eller båda föräldrarna. Det vill säga att barnets rätt till att "behålla sin identitet ... och släktförhållanden" inte respekteras.

Artikel 9:

3. Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

Vi i ideella föreningen Barnets bästa undrar hur säg fyra timmar i månaden med sina föräldrar innebär att små barn kan få ett personligt förhållande till dem?

Artikel 16 är nästan densamma som i Förenta nationernas mänskliga rättigheter men här står det uttryckligt "barn" samt att familjeliv skrivs ut:

1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.
2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.
 - Det kommer senare att framgå hur socialtjänstens utredningar inte lever upp till detta.

Vår konstitution – våra grundlagar

I många länder pratar man om sina grundlagar som landets konstitution. I Sverige sägs sällan så utan vi pratar istället om våra grundlagar.

Sveriges grundlagar är fyra stycken som reglerar Sveriges statskick. Dessa grundlagar är regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och successionsordningen.

Grundlagarna fungerar som en grundläggande norm som de andra lagarna, bestämmelserna och alla samhällets myndigheter, ska följa.

Europakonventionen samt även vissa dokument från Förenta Nationerna och Europeiska gemenskapen EU samt dess organ, utgör också sådana överordnade grundläggande normer som ska ha samma konsekvenser.

Regeringsformen omfattar statskicket grunder och normer och om hur vår stat med alla dess myndigheter ska bedriva sin verksamhet. Hit hör således myndigheten socialtjänsten med dess avdelningar som familjerätt eller individ och familjeomsorg, samt våra domstolar.

En viktig aspekt i allt detta är medborgarnas skydd mot staten och dess myndigheter, det vill säga våra medborgerliga rättigheter.

I vår grundlag regeringsformen framgår:

- Att den offentliga makten utövas under lagarna (Kap 1, §1).

Förenklat sagt att det som står i lagarna ska gälla och inte att enskilda tjänstemän eller politiker ska kunna ignorera dem.

- Att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den en-

skilda människans frihet och värdighet (Kap 1 §2).

Något som de föräldrar i de 24 utredningarna vi granskat, inte håller med om.

- Att den offentliga makten ska verka för personlig och ekonomiska välfärd (Kap 1 §2).

Om man rättsosäkert tar ifrån en förälder sitt barn, så innebär det ett trauma med ofta ekonomiska konsekvenser. Dels de direkta konsekvenserna som kostnader för de juridiska processerna. Men även de indirekta kostnaderna som problem med sin yrkesutveckling och kanske sjukskrivningar. Lägg till det att betala underhållsbidrag och inte få barnbidrag. Trots det måste man ändå betala för ett hem och de kläder som ens barns behöver när det kanske kommer hem till en varannan helg. Detta påverkar dessa människors ekonomi negativt.

- Att den offentliga makten ska verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa (Kap 1 §2).

Om man rättsosäkert tar ifrån föräldrar sina barn, så innebär det ett trauma som får personliga konsekvenser. Det påverkar troligen deras psykiska och fysiska hälsa på kort och lång sikt.

- Att den offentliga makten ska verka för god miljö för nuvarande och kommande generationer (Kap 1 §2).

För vårdnadstvister blir det inte en enda vårdnadstvist och så är problemet löst. Nej det blir ofta flera konflikter och juridiska processer som barnen dras in i, och som kan pågå till dess att barnet

blir vuxet. För omhändertagande-problematiken, så kan det för barnet inte bara bli traumat med att förlora anknytningen till sina biologiska föräldrar utan problematiken med att behöva knyta an till flera familjehem, flyttas till familjehem längre och längre bort från sina biologiska föräldrar, sina kompisar ... Det är lite svårt att se hur de rättsosäkra utredningarna skapar detta.

- Att den offentliga makten ska värna den enskildes privatliv och familjeliv (Kap 1 §2).

Något våra 24 granskade utredningar ger dåligt underlag för.

- Att barns rätt tas till vara (Kap 1 §2).

Något våra 24 granskade utredningar ger dåligt underlag för.

- Att den offentliga makten ska motverka diskriminering (Kap 1 §2).

Något våra 24 granskade utredningar ger dåligt underlag för. Kvinnor upplever sig diskriminerade, män upplever sig diskriminerade, barn och vuxna med funktionsnedsättningar upplever sig diskriminerade, mor- och farföräldrar upplever sig diskriminerade, de med invandrarbakgrund upplever sig diskriminerade ... Samtidigt vill vi i ideella föreningen Barnets bästa förklara vår ståndpunkt. Vi uppfattar att det är själva rättsosäkerheten och rättsotryggheten som är orsaken till att så många upplever sig diskriminerade. Ena gången kan det slå mot en mamma (som upplever sig diskriminerad) och andra gången mot en pappa (som upplever sig diskriminerad), och så vidare.

- Att dessutom ”**Iaktta saklighet och opartiskhet**” (Kap 1 §9).

Synonymer till ordet ”iaktta” är åtlösa och efterleva.

Detta grundlagskrav kallas ofta ”objektivitetskravet” av jurister och är något alla advokater och domare förväntar och utgår från att alla myndigheter agerar i enhetlighet med.

I synnerhet när socialtjänsten gjort en utredning för barnets bästa.

Detta gäller alltså alla myndigheter och hit hör socialtjänsten och dess familjerätt.

Att leva upp till detta när man ringer upp en tjänsteman och ställer en fråga är inte vad det är frågan om. Men när en myndighet faktiskt gör en utredning där man samlar in information, analyserar den och utifrån det gör en bedömning med allvarliga konsekvenser för barn, så måste alla dessa rättigheter och lagkrav åtlösa. Speciellt då denna myndighets utredning dess bedömning kommer bli grunden för domstolars och samhällets ingrepp och angrepp på både barn och föräldrars privatliv, familjeliv samt heder och anseende.

Grunden för dessa ingrepp och angrepp får inte vara godtyckliga utan måste vara rättssäkra, sakliga, opartiska och rättstrygga.

Just saklighet och opartiskhet spelar här en viktig roll. De blir som verktygen när man utreder, analyserar och bedömer, för att skapa en grund för att leva upp till lagkraven som även anger samhällets inriktning.

Detta ovan gäller alltså hela tiden, för alla våra myndigheter, i varje utredning och i varje viktigt beslut.

- *Vi kommer i de anonymiserade autentiska utredningar visa hur vår grundlag ignoreras.*

Föräldrabalken

Föräldrabalken reglerar rättsförhållandena mellan föräldrar och barn.

Den ger mest processuella rättigheter för föräldrar och en del skyldigheter men däremot barnets rättigheter är förankrade genom att "barnets bästa" ska vara avgörande för alla beslut som för vårdnad, boende och umgänge.

Vid bedömning av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrep eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och **barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.**

Helhetssyn och att frigöra människors resurser, socialtjänstlagen

Fram till 1982 kunde dåtidens socialtjänst, förhålla sig till människor som hade problem och svika alla dessa rättigheter.

En grunduppfattning då var att hade man problem så fick man skylla sig själv. Behövde man hjälp så fick man förlita sig på ofta rika människors välgörenhet. Det var ingen rättighet att få hjälp. Fick man inte hjälp, så fick man lida.

Det fanns också en form av förakt för människor och barn med problem från dåtidens samhälle och socialtjänst.

Men vad var egentligen "problem"?

Jan Guillou skildrar i boken "Äkta amerikanska jeans" utgiven 2016, hur bokens berättarjag och bror knappt undkom att tvångsomhändertagas under 1950-talet. Varför? Jo, för det första att hans mamma var

frånskild och levde ensam med barnen. För det andra för att berättarjaget blivit relegerad från skolan. Detta bland annat för att han på rasterna hade spelat flipperspel om pengar med taxichaufförer och för dem köpt skivor med rock'n'roll-musik. Därmed verkade barnen ha uppfyllt kravet på att vara vanartiga enligt skolan och dåtidens socialtjänst. I boken lyckas de undkomma tvångsomhändertagandet genom att berättarjagets mamma varit mycket rik och därför hade kontakt med en duktig advokat som kunde förhindra det.

Många andra föräldrar som hade problem och som troligen inte hade kontakt med en duktig advokat, kunde istället drabbas på olika sätt.

Hela 63 000 unga och socialt utsatta kvinnor tvångssteriliserades på godtyckliga grunder fram till fram till 1974.

Flera personer har redogjort för den desperation som de kände när de berättade och inte blev trodda. Katarina är en av dem. Hennes berättelse innehåller grova sexuella övergrepp som begicks av fosterfadern under flera år. När hon polisanmälde våldtäkterna vid 15 års ålder slutade det med att socialtjänsten anmälde henne för förtal:

"Fostermodern klagade hos socialen att jag för med lögn. Då kom socialen till mig och sedan gjorde de en anmälan till polisen. Även socialen sa att jag skulle sluta ljuga. I stället för att bli trodd om våldtäkterna blev jag anklagad för förtal av socialen. [...] Det är aldrig någon som pratat med mig. Det står bara hur dåligt min fostermor mår. Man lyssnade bara på de vuxna. Det står ingenstans något om mig, bara att jag ljugar och hittar på." *Ur referat person 472, kvinna född på 1960-talet, samiskt ursprung.*

Statens vanvårdsutredning kunde år 2011 slå fast att över 250 000 barn som hade tvångsomhändertagits till barnhem, hade vanvårdats. När barnen till slut vågade säga ifrån om vanvården kunde de anmälas för förtal, se utdrag ovan (där vi gjort understrykningarna). Vi i ideella föreningen Barnets bästa tvivlar på att socialtjänsten kommit till rätta med den destruktiva organisationskulturens mekanismer. För vi avskräcks av hur rättsosäkert och därefter förföljande de kan agera än idag, trots att de liksom tjänstemännen tidigare rimligen måste förstå hur orätt detta måste vara.

Barn kunde på godtyckliga grunder tas ifrån sina föräldrar eller ensamstående mammor. De barnen fick växa upp på fosterhem. Om barnen inte bara vanvårdades där utan till och med utsattes för sexuellt våld, så kunde socialtjänstemännen godtyckligt ställa sig på förövarens sida och anklaga barnet istället. Ovan är ett utdrag ur statens vanvårdsutredning från 2011.

Det var alltså först år 2011 som samhället kunde avslöja både vanvården och omfattningen av den. Det var faktiskt över 250 000 barn som hade drabbats. Men statens utredning verkade inte uppmärksamma godtycklighetens bakomliggande mekanismer. Vi i ideella föreningen Barnets bästa menar att mycket av godtycklighet finns i dagens socialtjänst. Det understöds också av forskning⁴.

På slutet av 1970-talet kände man alltså inte till omfattningen av vanvården, men den nya socialtjänstlagen som antogs 1982 med Torbjörn

Fälldin, Centerpartiet ("C" idag) som statsminister, hade i alla fall ett annat synsätt. En viktig pusselbit i välfärdsstaten skapades!

Socialtjänstlagen ersatte de tidigare vårdlagarna - barnavårdslagen, nykterhetsvårdslagen och socialhjälp-lagen. Socialtjänstens inriktning ändrades från att vara överordnad och kontrollerande och skulle nu i förhållande till den enskilde vara serviceinriktad och hjälpande.

Förenklat sagt så blev välfärd en rättighet i och med den nya socialtjänstlagen. Samhället och dess socialtjänst skulle säkra individens trygghet vid barndom, sjukdom, arbetslöshet, funktionsnedsättning och ålderdom. Därtill skulle grundläggande välfärdstjänster finnas som skydd, säkerhet, mat, sjukvård och utbildning.

En annan viktig del var vad vi idag snarare skulle kalla för medmänsklighet. Istället för att straffa och slå

⁴ Forskning visar på att socialtjänsten trots den "nya" socialtjänstlagen ändå agerar förföljande. På www.vetenskapligutredningsmetodik.nu kan

man söka på ordet "förföljande" och få upp rön som tydligt påvisar detta.

ned på människor som fick problem som dåtidens socialtjänst gjort innan, så skulle den nya socialtjänstlagen innebära att man nu skulle hjälpa dessa människor. Socialtjänsten skulle hjälpa människor med problem att *frigöra sina egna resurser* med den tidens ordval. För det krävdes vad som då kallades, en *helhetssyn*.

Det vill säga att socialtjänsten istället för att enbart döma ut de som hade problem, så skulle de nu utreda för att förstå de kanske komplicerade bakomliggande orsakerna till att problemen uppstått (*helhetssyn*).

Utifrån den helhetssynen skulle socialtjänsten nu hjälpa människor ut ur problemen i första hand.

Först om det var *omöjligt* så skulle barnen skiljas från sina föräldrar!

Därför fick socialtjänstlagen en så kallad portalparagraf som beskriver vad hela lagen syftade till. Eftersom paragrafen sammanfattar detta så är texten komprimerad och kan tyckas svår att förstå samt kanske lite högrävarande. Men så var inte avsikten. Om man läser förarbetena till lagen så framgår hur viktig portalparagrafen var och är. Här är den (ur socialtjänstlagen):

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund *främja människornas - ekonomiska och sociala trygghet, - jämlikhet i levnadsvillkor, - aktiva deltagande i samhällslivet.*

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupper egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

2 § *Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.*

När den nya lagen antogs funderade många över om inte alla sådana här problem som det svenska samhället efter några årtionden skulle vara borta med denna nya inriktning. För socialtjänsten fick inte bara uppgiften att förstå de kanske komplicerade orsakerna till många människors problem, utan även ansvaret för att påverka samhället för hur det skulle kunna omorganiseras eller omstruktureras för att de här problemen inte skulle uppstå. Socialtjänsten med sina erfarenheter skulle kunna delta som vid stadsplanering, som för att inte bygga för trångt, att inte bygga så att samhället blev för segregerat. Att motverka att höginkomsttagare bor för sig och låginkomsttagare för sig, och så vidare.

Om Sverige tidigare ibland gjort sig känd för sin ingenjörskonst som stål, kullager, verktyg med mera, så pratade man nu om en social ingenjörskonst. Sverige kom att bli känt för denna sin sociala ingenjörskonst världen över.

Tyvärr verkar detta med att tillämpa helhetssyn och att frigöra människors resurser aldrig ha fått fäste i socialtjänsten i utredningar för barnets bästa. Om man söker på experten Bo Edvardssons forskning under förföljandestrategier och andra källor, så visas det att så skett från 1980-talet till idag. Vi har inte upptäckt det i en enda av de 24 utredningar vi granskat.

När vi i ideella föreningen Barnets bästa, har frågat socialtjänstemännen om deras ansvar för att arbeta med en "helhetssyn" och om att "frigöra människors resurser" så tittade de oförstående på oss.

Likaså för de kommunpolitiker som enligt lagen har det yttersta ansvaret för socialtjänsten.

- *Det kommer senare att framgå hur socialtjänstens utredningar inte lever upp till detta.*

Viktiga reflektioner

kring vanvårdsutredningen

Orsaken till att vanvårdsutredningen kom till var inte för att några socialtjänstemän från den tiden nu hade klivit fram och berättat om hur de själva eller andra godtyckligt hade omhändertagit barn eller varit delaktig i tvångssterilisering av hela 63 000 kvinnor. Nej, istället var det de nu åldriga pensionärer som överlevt vanvården som tagit tag i detta. Det vill säga de åldriga pensionärer som alltså inte dött i förtid eller tagit sina liv på grund av de livslånga trauman vanvården hade inneburit. De hade nu bildat en ideell förening som finns än idag (du hittar några av dem på Facebook under "Riksförbundet för samhällets styvbarn"). Sveriges Television gjorde ett inslag om föreningen och det ledde till slut fram till att den statliga vanvårdsutredningen startades.

På liknande sätt är det nu. Det är inte dagens upplysta socialtjänstemän med ofta stor kunskap om barnpsykologi och sociologi som kliver fram och berättar om de godtyckliga utredningarna och de trauman de innebär för barn och deras nära.

Var är deras civilkurage? Tänk på hur läkare vågar stå upp mot till exempel osäkra metoder för att åldersbestämma ensamkommande flyktingbarn. Ja, var är socialtjänstemännens och dess fackförbunds civilkurage?

Istället är det journalister och media som Maciej Zaremba i Dagens Nyheters stora reportage 2016 om socialtjänsten i "Rättvisans demoner"⁵, reportrarna Nicke Nordmark och Hasse Johansson i Uppdrag Gransknings "Mardrömmen"⁶ år 2011, eller Milan Djelevic och Katia Wagner i Sveriges Radios reportage "Att ta ett barn"⁷ från 2015 för att nämna några av de mer djupgående avslöjandena.

Dessutom är det ideella grupper eller föreningar som vi i ideella föreningen Barnets bästa.

Om vanvård var möjlig då, vad säger att vanvård inte är möjlig nu?

Media har gjort flera avslöjanden om vanvård idag som Kerstin Weigels avslöjande "Flickan bakom pansarglas"⁸ i Aftonbladet 2017 eller som i Tinni Ernsjö Rappes bok "Hem – ett reportage om Sofia Rapp Johansson och om samhällets omhändertagande av barn"⁹ från 2015.

De avslöjar väl hur vanvården fortfarande kan pågå. Borde inte arbetet kring vanvårdsutredningen även ha ställt sig frågan om vanvård fortfarande sker och hur det kan vara möjligt?

För vad var det för organisationskultur som gjorde att tvångssteriliseringarna och vanvården kunde ske? För ofta är det dolda mekanismer i

⁵ Se www.dn.se/stories/rattvisans-demoner/

⁶ Se <https://youtu.be/ZeZfTX6kTJU>

⁷ Se <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/571231?programid=909>

⁸ Se <http://flickanbakompansarglasets.story.aftonbladet.se/>

⁹ Se <http://www.adlibris.com/se/bok/hem-ett-reportage-om-sofia-rapp-johansson-och-om-samhallets-omhandertagande-av-barn-9789100134266>

en organisation som sätts i rörelse tillsammans med en viss organisationskultur.

Har verkligen socialtjänsten idag kommit till rätta med de dolda mekanismerna och den organisationskulturen? Det är inte vårt intryck. Varför ingick inte det i vanvårdsutredningen?

- *För Bo Edvardssons och andras forskning sedan dess, eller Sven Hessles bok "Familjer i sönderfall" avslöjanden att även efter den "nya" socialtjänstlagen antogs 1982 till idag, hur socionomerna kan agera överlagt destruktivt – "förföljande" med Bo Edvardsons ordval. Det understöds också av vad vi har funnit i de 24 utredningar för barnets bästa som vi har granskat.*

Mormorsupprorets påverkan i socialtjänstlagen

Barn behöver även en nära kontakt med sina syskon och mor- och farföräldrar och sin släkt, för att kunna utvecklas till hela människor, det är vi många som förstår och det framgår av barnkonventionen.

Efter ungefär tio års aktivitet kunde **Mormorsupproret**, en religiöst och politiskt obunden sammanslutning, år

2001 samla in över 13 000 underskrifter för att ändra "bör" till "skall" i socialtjänstlagen (det numera gällande "skall" är understruket nedan).

6 kapitlet 5 §: När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap. 2 § alltid beaktas.

Det är få utredningar för att omhändertaga eller tvångsomhändertaga barn där vi sett att man faktiskt utrett om barn kan tas emot av anhörig eller närstående. Det skulle kräva att det i utredningen framgick att man kartlagt vilka anhöriga och närstående som finns och gjort en analys om det går eller inte.

Vi har mycket sällan hört talas om det. Den enda gång vi känner bättre till skedde detta för att dessa farföräldrar tog initiativet. Men de dömdes ut som för gamla på för oss egendomliga grunder. Vi undrar om socialtjänsten infört krav för detta just så hela syftet med mormorsupproret motarbetas. För dessa farföräldrar är rörliga, finansiellt starka och har dessutom mycket tid över, och skulle gärna ha hjälpt till. Vad mer skulle krävas? Här behövs mer research.

Hur frigöra individers resurser: Ensamstående förälder

En del ensamma föräldrar med barn kan ha det tufft (det är ofta kvinnor). De ska hinna med att lämna barn på förskolan, ta sig till arbetet, hämta barn på förskolan och med kanske dålig ekonomi ta hand om sig själva och barnet.

Kanske träffar mamman en man men det blir olyckligt, något händer med mamman, hon orkar inte med riktigt. En förskolelärare uppfattar att barnet inte mår bra och gör en

orosanmälan till socialtjänsten. Socialtjänsten gör en utredning och kan konstatera att den ensamstående föräldern brister i sin föräldrans omsorg.

Innan den nya socialtjänstlagen från 1982 hade det kunnat innebära att föräldern dömdes ut och barnet tvångsomhändertogs och kanske även vanvårdats på sitt fosterhem.

Var den ensamma föräldern en mamma så hade hon kanske tvångssteriliserats för att förhindras från att få fler barn och därmed orsaka samhället fler problem, för att för enkla om hur socialtjänsten skulle kunnat ha agerat då (runt 63 000 kvinnor tvångssteriliserades fram till 1976-talet)¹⁰.

Med den ”nya” socialtjänstlagen från 1982 skulle istället en helhetssyn¹¹ råda.

Helhetssyn: Säg att dagens socialtjänst på rättssäkra grunder kunnat konstatera att den ensamma föräldern brister i sin föräldraförmåga. Istället för att döma ut föräldern, så skulle nästa steg utifrån den nya lagen vara att undersöka varför. Då skulle socialtjänstemännen kunna upptäcka de kanske lite för svåra livsförhållandena och kanske upptäcka att mamman hade haft en barndom med missbrukande föräldrar vilket påverkar henne negativt än idag (kanske finns här förklaringar till att den här ensamma mamman träffade just en man som också själv hade missbruksproblematik). Låt oss säga att den ensamma mamman kanske också har en mild ADHD-problematik som inte tidigare upptäckts.

Med en sådan **helhetssyn** kan man bättre förstå hur mammans bristande föräldraförmåga har uppstått och att om hon får hjälp, så kommer det troligen att lösa sig för inte bara för henne utan även för hennes barn.

Resurskartläggning: Efter det borde den här ensamma mammans resurser kartläggas, det vill säga potentiella förmågor, krafter och möjligheter. Bara hon inte tappar sugen för mycket så är hon en fantastisk kämpe för sig själva och sitt barn och andra hon bryr sig om, skulle man kanske ha upptäckt. Och hon verkligen älskar sitt barn och barnet henne även om den sista tiden har varit jobbig för dem båda. Hon är ovanligt duktig på stödja sitt barn också (bara hon inte tappar orken som nu). Hon kanske har tagit ett jobb för att få kortare resor för att bättre hinna med att lämna, jobba och hämta barnet. Men att hon nu istället jobbar med saker som hon inte längre trivs lika bra med som tidigare. Hennes arbete ger henne inte längre energi som förut när hon arbetade på ett äldreboende.

Men en resurskartläggning ska inte bara handla om den ensamstående föräldern utan även kanske mammans föräldrar, kanske barnets farföräldrar. Kanske hennes syskon och vänner. Vad skulle de kunna bidra med?

Resursanalys, bedömning och lösning: Nu kanske lösningen kan se ut såhär: Socialtjänsten träffar mamman och barnets farföräldrar som verkar mest villiga att hjälpa till och där det också finns en i grunden god relation (mamman är lite avvaktande till sina egna föräldrar i och med deras missbruk i mammans barndom). Socialtjänsten, mamman och farföräld-

¹⁰ Se Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Tv%C3%A5ngssterilisering_i_Sverige

¹¹ Här kan det vara bra om vi förklarar. Detta med ”helhetssyn” står inte i socialtjänstlagen men i förarbetena till lagen. Det är bra om lagtexter är korta och kärnfulla, då slipper man ändra dem så ofta. Det gör att man inte kan skriva in allt som avsågs. Så när man önskar förtydligande till vad som avses med något i en lag

är det vanligt att man går till de förarbeten som ledde fram till att lagen antogs. I dem får man ofta viktig förståelse om vad som avsågs. I förarbetena till den ”nya” socialtjänstlagen och även i undervisningslitteratur om lagen pratar man om den helhetssynen som nu skulle råda. Så det står inte i lagen men är en viktig del av hela dess idé.

rarna kommer överens om att farföräldrarna hjälper till med att hämta barnet två eftermiddagar i veckan och laga mat och ta hand om barnet då. Varannan helg ordnar socialtjänsten en familj som ställer upp med att ta hand om barnet och ha det hos sig från fredag eftermiddag till söndag dag. Socialtjänsten ordnar psykoterapi till mamman under tio gånger som sker en av de eftermiddagarna när barnets farföräldrar ställer upp. En vän lovar att ställa upp några gånger för att hjälpa mamman att stödja henne i att hitta ett jobb i närheten som mer är sådant mamman kan trivas med.

Socialtjänsten har sedan uppföljningssamtal med mamman efter två veckor och en månad senare träffas mamman, farföräldrarna och socialtjänsten för gemensam uppföljning. Går allt bra så träffas de om tre månader igen och därefter om tre månader igen.

Mamman mår bättre av allt. Av att känna att socialtjänsten ställer upp för henne, medmänskligheten från farföräldrarna och hennes vän, och även över att de och barnet har fått kontakt och avlösningen i hennes vardag. Hon hinner hämta andan. Hon mår bra av terapin också. Ett halvt år senare har mamman hittat ett annat jobb där hon trivs bättre. Psykoterapin har hjälpt henne att sätta ord på sådant som tyngt henne och även att kunna bearbeta olika saker, samt att sätta gränser som hon var dålig på tidigare. Hon har nu återupptagit kontakten med sin mamma och kan bättre hantera gränssättningen mot henne och även farföräldrarna som hon ibland tycker lägger sig i lite för mycket, även om hon förstår att det är i välmening som de gör det.

Tre månader efter utredningen behöver mamman inte helgavlösning mer och efter sex månader verkar allt

stabil och bra. Mamman säger att det känns som om hon fått en vändning i sitt liv.

Handläggarna på socialtjänsten tycker att det var tur att de upptäckte det här med helhetssyn och att frigöra människors resurser. De tänker på sina kollegor som likt dem inte känt till det och som lättvindigt bedömer att föräldrar brister i föräldraförmåga och då tvångsomhänder tar barnen. För det får deras kollegor många extra och slitiga möten med föräldrarna och ingen verkar må riktigt bra. Varken barnen, föräldrarna eller kollegorna. Det måste deras kollegor tampas med.

Dessutom upptäcker handläggarna och deras chefer hur otroligt mycket billigare detta blev, än om barnet hade tvångsomhändertagits.

Att arbeta med helhetssyn och att frigöra människors resurser i första hand och enbart omhändertar barn om det inte går, ska bli vårt fokus framöver, tänker handläggarna när de nu markerar fallet som avslutat i socialtjänstens system. Det här ger verkligen mening åt vårt jobb - att få hjälpa människor. Det var ju därför vi blev socionomer, tänker de.

Detta är hur socialtjänsten i ett fall som detta skulle uppfylla socialtjänstlagens krav på att "frigöra människors och gruppers resurser".

Om vi nu ska referera till vår grundlag, så undrar vi om inte socialtjänstens myndighet då kan sägas utövas med respekt för "den enskilda människans frihet och värdighet", för "personlig och ekonomisk välfärd" och för "social omsorg, och trygghet och goda förutsättningar för hälsa"? Har inte myndigheten här skapat en "god miljö för nuvarande och kommande generationer" och värvat "den enskildes privat- och familjeliv. Samt "barnets bästa" (allt inom citattecken

återfinns i grundlagen (regeringsformen).

Genom organisationer som Qrut¹² som arbetar med de kanske mest utsatta mammorna, de som haft allvarliga drogproblem och nu tagit sig ut ur dem, så upptäcker de ofta att dessa mammor oftast skyr socialtjänsten. För de kvinnorna verkar aldrig ha sett denna helhetssyn, denna strävan efter att frigöra människors egna resurser från socialtjänsten. Utan istället är dessa kvinnors erfarenhet att socialtjänsten är fördömande, nedlåtande och försvårar för dem att återfå kontakten med sina barn. Vårt att känna till är att det var och är grupper som dessa som Qrut nu jobbar för, som kan sägas höra till de grupper som socialtjänsten ursprungligen ska arbeta med. Det är som om de dolda destruktiva mekanismerna och organisationskulturen som ledde till vården av de 250 000 fosterhemsbarnen, fortfarande kan finnas kvar hos socialtjänsten.

Vi i ideella föreningen Barnets bästa har i de 24 utredningar vi har granskat, som alla inneburit att ett barns nära relation till sin ena eller båda sina föräldrar motarbetats, aldrig sett tillstymmelsen till en helhetssyn, en sammanställning av föräldrarnas resurser och en analys av hur de skulle kunna frigöras. Aldrig.

Och utan att denna helhetssyn och syfte att frigöra människors resurser finns närvarande i utredningarna, så skiljs barn från sina föräldrar och föräldrar från sina barn. Hur ingen på socialdepartementet, ingen på socialstyrelsen, ingen på alla de högskolor som utbildar socionomer i helhetssyn med mera, och alla professorer inom sociologi eller fackförbundet Akademikerförbundet SSR som organiserar en merpart av alla socionomer, låta bli att reagera och säga ifrån? Detta är att helt gå emot lagstiftarens intentioner med den ”nya” socialtjänstlagen från 1982. Om en myndighet så ignorerar den lag som styr dem, vad är då allvarligt?

Hur frigöra individers resurser: När barn används som slagträ i en vårdnadstvist

När den ”nya” socialtjänstlagen antogs 1982 var vårdnadstvister såsom de ser ut idag inte vanliga. Få pappor var hemma med sina barn under föräldraledigheten och mamman fick ofta automatisk vårdnaden om barnet. Idag är det annorlunda, barnen är viktiga även för papporna och papporna är viktiga för barnen, även från späda ålder. Samhället och försäkringskassan gör många insatser för att alla pappor ska ta ut hälften

av föräldraledigheten, för att det är bra för barnen, för papporna, för mammorna och för samhället.

Tyvärr har vårdnadstvisterna blivit fler och fler. Från 2006 fram till 2015 har de fördubblats¹³.

De flesta föräldrar verkar kunna separera utan problem. En del inte. En del av dem verkar tyvärr bli så oan-

¹² Se www.qrut.se

¹³ Efter det troligen har de ökat ännu mer men då måste man även räkna med de som orsakas av de många flyktingarna. Mamman kanske kom hit med barnen medans pappan var kvar och stred. Föräldrarna registrerades för gemensam

vårdnad. Men när barnen ska in på skolan måste även pappan skriva under ansökan men han går kanske inte att få tag på. Då måste mamman ansöka om ensam vårdnad mer som en formfråga än att det verkligen är en vårdnadstvist.

svariga att de använder det gemensamma barnet som slagträ mot den andra föräldern.

Om det kommer som en överraskning att den myndighet som ska värna barnets bästa långt ifrån gör det, så kan ännu färre tro att detta kan vara möjligt och kan inte förstå hur det kan komma sig. Hur kan en mamma med sin modersinstinkt eller en pappa med sin fadersinstinkt göra så här?

Därför behöver vi förklara hur detta kanske uppstår och logiken i att använda barnet som slagträ, klargöras.

Att flytta samman, att senare gifta sig och skaffa barn, kan vara ett länge efterlängtat mål för ens liv. Både känslomässigt och tankemässigt. Både medvetet och omedvetet. När barnet föddes och liksom krönte drömmen skulle en annan livsfas påbörjas. Men när den drömmen går i kras så går mycket annat i kras. Drömmen, hoppet om livet och hoppet om en framtid tillsammans med någon livet ut. Samtidigt kan ens ekonomiska situation bli mycket svårare.

Nu kanske man upplever att ens före detta partner har kränkt och sårat en så mycket mer än vad någon annan kunnat göra just för att man litade på hen, litade på hen mycket mer än på någon annan man gjort som vuxen.

I den livskrisen som en separation kan vara, kanske man ser den man skiljer sig från som den onde själv.

De flesta som skiljer sig verkar förstå att även om man inte tycker om den före detta partnern längre, så har barnet ändå rätt till sin kärlek och sin relation till båda sina föräldrar och börjar samarbeta.

Men för somliga föräldrar sker något annat, de börjar motarbeta den andra föräldern och börjar göra något som är svårt att förlåta eftersom det pågår så länge, ja så länge att deras bättre jag borde ha stoppat det: De börjar använda det gemensamma och oskyldiga barnet som ett slagträ mot den andra föräldern. De börjar använda sin makt över det gemensamma barnet och se till att förhindra att den andra föräldern ska få en god, nära och kärleksfull relation till sitt och det gemensamma barnet.

Det vill säga dessa föräldrar börjar att metodiskt kränka det gemensamma barnets rätt till trygghet och en härlig uppväxt med kärlek till båda sina föräldrar. Här skulle man tro att just modersinstinkten eller fadersinstinkten skulle gripa in. Vi har ofta tänkt på mamman som hellre låter en annan kvinna få barnet, i berättelsen om när den kloke kung Salomo hotar att dela barnet i två med sitt svärd. Så lågt kan väl inte till synes vanliga mammor och pappor även med goda jobb och många framtidsutsikter sjunka, har vi tänkt. Men vad fel vi har haft, visar våra granskningar.

För nu börjar kanske den orättfärdigt destruktiva föräldern göra **polis**anmälningar och **oros**anmälningar utan grund. Kanske ogrundade polisanmälningar om att den andra föräldern varit våldsam mot den anmälande föräldern, varit våldsam inför barnet, eller varit våldsam mot barnet och utnyttjat det sexuellt.

Dessutom används de här ogrundade anmälningarna för att sabotera umgänget mellan barnet och den andra föräldern.

Nu kanske **den här orättfärdigt destruktiva föräldern påverkar barnet både omedvetet och medvetet mot den andra föräldern**. Det kan i praktiken innebära att barnet kommer

säga uppförstorade till faktiskt osanna saker om den andra föräldern när socialtjänsten intervjuar dem (Läs om utmaningar med att intervjua barn i vår andra publikation "Om grundläggande utredningsmetoder som måste användas för att utredningar för barnets bästa...").

Om inte den här mänskliga ynkedomen räckte, så kan vad vi sett i de utredningar vi granskat, även nya partners, tidigare gemensamma bekanta och mor- och farföräldrar istället för att säga ifrån, bli en del av detta orättfärdigt destruktiva. De inlyggar saker som kan vara helt oviktiga och **de står vid den föräldern som använder barnet som slagträ. Trots att de borde veta bättre.**

Ett viktigt problem här är att förutsättningen för en domstol ska döma till fortsatt gemensam vårdnad är att föräldrarna kan samarbete såsom den nuvarande föräldralagen är utformad.

Men om en person är den som saboterar samarbetet och samtidigt hävdar att det är den andra föräldern som gör det, så verkar socialtjänsten och dess familjerätt som genomför utredningarna vid vårdnadstvisterna oförmögna att identifiera vem det är som bråkar och saboterar samarbetet. Och vem det är som kanske bara försvarar sig¹⁴.

Hur socialtjänsten borde agera när en förälder använder barn som slagträ

Att frigöra människors resurser behöver inte bara tolkas som att det är något snällt man gör. Vi är många som har lärt oss att gränssättning som först kan uppfattas som negativ, istället kan vara bra.

Med vetenskapliga utredningsmetoder så är det ofta lätt att avslöja de som driver sin orättfärdiga fiendskap så att det går ut över barnets biologiska förälder (se vår separata e-bok om grundläggande utredningsmetoder). Ja, med sådana metoder är det lätt att upptäcka föräldrar som använder barn som slagträ mot den andra föräldern.

Detta är viktiga fördelar med vetenskaplig utredningsmetodik. Man behöver inte ha kompetenser som en psykolog och tillåtelse att genomföra en personspsykologisk diagnos om psykopati, borderline, narcissism, som somliga kan hävda behöver göras. De vetenskapliga utredningsmetoderna låter istället utredaren fokusera på de faktiska händelserna, bristerna i föräldraförmågorna och kanske konflikterna. Och här avslöja dem som har andra agendor.

Hur det kan se ut: En slagträförälder har tidigare har gjort polisanmälningar om påstått våld från sin före detta partner och det gemensamma barnets andra förälder. Men att dessa anmälningar lagts ned för den före detta partnern visade sig ha ljudinspelningar från de gånger det påstådda våldet skett och dessutom ett vittne. Det ledde till att polisen lade ner utredningarna. Slagträföräldern hade utifrån dessa ogrundade polisanmälningar inlett en stämning för att få ensam vårdnad. Men eftersom polisanmälningarna var utan grund och så avslöjades slagträföräldern som den våldsamma. Och den som utifrån de lögnerna försökt förneka den före detta föräldern sin rätt till sitt barn och sitt familjeliv. Den före detta partnern kunde också visa på hur slagträföräldern utifrån de här lögnerna förhindrat att barnet

¹⁴ Ibland kanske både föräldrarna saboterar samarbetet, men vi väljer här förhållandet där det är den ena av föräldrarna som saboterar för

att kunna lyfta fram hur vi menar att socialtjänstens medmänskliga ansvar för att frigöra människors resurser då måste tas.

fick umgås med den före detta partner, barnets andra förälder.

Så, säg nu att utredare klart och tydligt vet vem det är som saboterar samarbetet och tyvärr ger sig själv rätten att använda barnet som slagträ mot den andra föräldern.

För det första, hur ska det förstås?

Det händer att vi människor får som en oförsonlig fiendeskap mot somliga människor, som vår före detta partner. Det har vi rätt till.

1. Men vi har inte rätt att utan grund för det motarbeta den människans rättigheter, som den människans rätt till vårt gemensamma barn.
2. Ännu mindre att utan grund använda vårt gemensamma barn som slagträ för det. För det innebär att vi kränker även det barnets rättigheter till sina båda föräldrar och den kärleken.
3. Till sist, så måste något vara rejält fel med denna förälder. För sitt barn borde man känna kärlek för och vilja stödja. Inte vilja förneka hens känslor av kärlek till båda sina föräldrar. Här måste något mänskligt fel finnas för att man så länge kan agera så här.
4. Kanske kan hur nya partners, ens syskon, mor- och farföräldrar inte säger ifrån utan snarare hejar på, till viss del förklaras med att denna förälder kanske är duperande. Men inte enbart. För alla kan förstå det allvarliga i att använda barn som slagträ och att förneka ett barn sin rätt till båda sina föräldrar och en förälder sin rätt till sitt barn. Eller hur.

För det andra, hur kan socialtjänsten agera mot slagträföräldrar?

Hur skulle socialtjänsten och dess familjerätt istället kunna använda socialtjänstlagens krav om att frigöra

människors resurser, i situationer som dessa?

Alla verkar i grunden överens om att det bästa för alla barn är att få en nära och god relation till båda sina föräldrar, där samarbetet mellan dem fungerar bra. När socialtjänstens familjerätt då har avslöjat om det finns en förälder som är så destruktiv att hen använder barnet som slagträ, så borde de nog sätta sig ned med denna och förklara hur det är, så här skulle det förenklat kunna gå till:

Socialtjänsten kontakter slagträföräldern: Om den slagträföräldern inte omedelbart är beredd att ta tag i sitt destruktiva beteende, så kommer utredningens uttryckligen påvisa vem det är som är orsaken till samarbetsproblemen, att de är så allvarliga att de inte kommer att övergå eftersom denna förälder gör som tre allvarliga fel: Det använder sitt och det gemensamma barnet som slagträ och kränker både barnets och den andra förälderns rättigheter.

Att göra så borde rimligtvis innebära att man är olämplig som förälder och borde fränkännas vårdnaden och kanske en stor del av umgänget med barnet.

Föräldern kan erbjudas alternativ:

1. Att denna förälder omedelbart återkallar sin stämning om ensam vårdnad och om att förhindra att barnet får träffa sin andra förälder lika mycket som hen.
2. Att socialtjänsten kommer ordna samtalsterapi för den här föräldern, för något är uppenbarligen fel med föräldern. Dess moders/fadersinstinkt är så dålig att hen är beredd att använda barnet som slagträ. Det tyder på allvarliga personlighetsproblem.

3. Att denna förälder omedelbart börjar samarbeta för barnets bästa med den andra föräldern, via samarbetssamtal mellan socialtjänsten och den andra föräldern. Om inte ... se nedan.
4. Att denna förälder och socialtjänsten kommer överens om uppföljningssamtal med denna slagträförälder, två veckor från nu, en månad från nu, två månader från nu .. och upp till ett halvt år. Samtidigt kommer socialtjänsten att ha uppföljningssamtal med den andra föräldern för att se till att samarbetet för barnets bästa verkligen fungerar.
5. Överdrivet så kan kanske socialtjänstens handläggare berätta att om de kommer att förstå att denna slagträförälder verkligen inte slutar med sitt sabotage mot både det gemensamma barnet och den andra föräldern, så kommer socialtjänsten själva att hjälpa den andra föräldern att få ensam vårdnad ... För man vet nu vad man ska följa upp.

När man pratar om barnuppfostran så förstår man att gränssättning mot barn också är ett viktigt stöd för att de ska kunna frigöra sina resurser, om vi spetsar till det. Inom chefs- och ledarskap är gränssättning och

sätt som dessa inte ovanliga med konfliktskapande medarbetare.

På liknande sätt så skulle socialtjänsten också kunna sätta gränser här.

Det här innebär att den destruktiva föräldern förhoppningsvis har stoppats. Det innebär att barnet får en nära, god och konfliktfri relation till båda sina föräldrar. Det innebär att konflikterna mellan föräldrarna troligen upphör.

Vetenskaplig utredningsmetodik gör också arbetsdagarna mer meningsfulla för de som gör de här utredningarna. Istället för att ofta helt missa vad som är det egentliga problemet, kanske bli duperade, troligen omedvetet bli påverkade, och dessutom göra så att det här barnet kommer få troligen flera orosanmälningar, flera konflikter, flera vårdnadstvister ...så har socialtjänstemännen istället verkligen hjälpt barnet och föräldrarna. Sådant arbete är inspirerande.

Är inte det en rimlig tolkning av att socialtjänsten och dess familjerätt ska hjälpa människor att frigöra sina resurser, när en förälder är så oansvarig att hen använder barnet som slagträ mot barnets andra förälder?

Barns krav på socialtjänstens utredningar

Vi förenklar här barnperspektivet till att handla om barns rätt att älska båda sina föräldrar, att få vara med dem och för få en uppväxt i lugn och ro med dem båda.

Enligt socialtjänstlagen ska kommunerna verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden.

Om det rättssäkert kan konstateras att det finns konflikter mellan föräldrarna eller om föräldrarna har pro-

blem, så är samhällets och socialtjänstens uppgift att i första hand hjälpa föräldrarna. Först som sista alternativ borde barnet separeras från en eller båda sina föräldrar.

Socialtjänstens utredningar roll i domstolsförhandlingar

Att frånta ett barn sin ena eller båda sina föräldrar och att frånta en förälder sitt barn, är troligen ett av de allvarligaste "straffen" ett civiliserat samhälle kan utdöma för människor, särskilt när dessa föräldrar inte har begått något brott.

Bilden illustrerar hur mamman och pappan har varsitt juridiskt ombud (en jurist/advokat) inför domstolsförhandlingen. Ur samhällets perspektiv är det socialtjänstens utredning som säkerställer att en saklig och opartisk hänsyn har tagits för barnets bästa. Vid ett tvångsomhändertagande kommer barnet att få ett juridiskt ombud.

I domstolsförhandlingar för vårdnadstvister företräds mamman och pappan av en advokat medan det istället är socialtjänstens utredning som kan sägas företräda barnets bästa. I en domstolsförhandling om ett barns tvångsomhändertagande får barnet ett eget juridiskt ombud till skillnad mot i en vårdnadsvist.

Men varken advokaterna eller domarna kommer att göra en egen utredning för att själva bilda sig en egen uppfattning. **Nej, de kommer alla att förlita sig på socialtjänstens utredning.**

Det innebär att höga krav ställs på att socialtjänstens utredning är inriktad på att följa kraven om rättssäkerhet, följa vår grundlags alla krav om "respekt för alla människor lika värde, frihet och värdighet", "personlig och ekonomisk välfärd", "social omsorg och trygghet för goda förutsättningar för hälsa", "god miljö för nuvarande och kommande generationer", "värna den enskildes privatliv och familjeliv" samt "barnets bästa". Dessutom att utredningen är "saklig och opartisk", det vill säga objektiv, samt rättstrygg.

De flesta advokater och domare uppfattar också att det är just så, framför allt för att socialtjänsten och dess familjerätt är en myndighet och därför måste tillämpa allt det vi nyss räknade upp.

Detta är också på flera sätt tanke-mässigt. En myndighet måste som förlita sig på att en annan myndighet gör sitt jobb enligt de mänskliga rättigheterna, enligt grundlagarna, enligt kraven på salighet och opartiskhet.

Samtidigt, borde varje annan myndighet, som Tingsrätter och Förvaltningsrätter se och höra när utredningar för barnets bästa, så tydligt inte uppfyller dessa krav.

Egendomligheter

Ibland har vi i ideella föreningen Barnets bästa från socialtjänstemän fått svaret att utredningar för barnets

bästa minsann inte är som en polisutredning eller att det inte ska kunna ställas liknande krav på den som för en polisutredning.

Men varför då?

Att frånta ett barn sin ena eller båda sina föräldrar och att frånta en förälder sitt barn, är troligen ett av de allvarligaste "straffen" ett civiliserat samhälle kan utdöma för människor. Särskilt när de inte har begått något brott.

Dessutom oavsett föräldrarna så är faktiskt barnet så gott som garanterat oskyldigt. Samhället har en även ett ansvar för att barnet inte skiljs från sin ena eller båda sina biologiska föräldrar på godtyckliga grunder.

Så, varför ska inte en socialtjänstens utredning vara saklig och opartisk? Dessa utredningar behöver visst ha en kvalitet som lika väl och om inte bättre möter samma krav som en polisutredning.

Oavsett vad socialtjänsten anser, så är samhällets krav ändå att dessa utredningar ska ta hänsyn till barnets bästa, ska vara inriktade på att frigöra människors resurser, förutom att vara rättssäkra, sakliga och opartiska, samt rättstrygga för samhällets alla barn och deras föräldrar.

Vårt samhälles krav på rättsväsendet

Inför en domstol ska parter hävda sina ståndpunkter. När det görs, så blandar sig sällan varken domarna eller nämndemännen i hur de argumenterar för sin sak. För då kan de påverka vad som förs fram. Deras roll är mer att lyssna och bedöma och kanske be om förtydliganden.

Till sist ska domarna och nämndemännen fatta ett beslut.

Men de ska fatta ett beslut utifrån vad vi här tagit upp. Principerna om rättssäkerhet och rättstrygghet, de mänskliga rättigheterna, vår grundlags övergripande krav, krav om saklighet och opartiskhet, samt socialtjänsten ansvar för att frigöra människors resurser.

Tyvärr, är de erfarenheter vi i ideella föreningen Barnets bästa har haft:

- Att de jurister/advokater som företräder mammor, pappor och barn, samt domare och nämndemän, nästan aldrig ser och avslöjar när dessa utredningar för barnets bästa, inte är sakliga och opartiska, samt helt ignorerar grundlagens krav samt socialtjänstens krav på att frigöra människors resurser. Vanligt är att de advokater som får hjälp av utredningen inte uppmärksammar bristerna och att de advokater som motarbetas försöker att mer gå runt bristerna än att på allvar påpeka utredningarnas rättssäkerhet, rättstrygghet och så vidare.
- Att domare kan fälla domar baserade på dessa utredningar, trots att de sviker kraven på saklighet och partiskhet samt alla andra krav som de ovan, trots att det ändå kan vara uppenbara.

Här undrar vi om det inte finns en större problematik som ännu idag inte har uppmärksammats: Tänk hur flera av varandra oberoende domstolar kunde döma Thomas Quick/Sture Bergvall för flera mord. Hans resning i dessa mål kom först att beviljas efter att journalisten Hannes Råstams gjort många reportage om hur detta måste vara fel.

Vi undrar över varför inte jurister, och domare och domstolar reagerar när dessa utredningar för barnets bästa är rättsosäkra, osakliga, partiska och rättsotrygga?

För advokater och domare är den vår mest kompetenta yrkesgrupp inom rättssäkerhet, saklighet, opartiskhet och rättstrygghet. Hur kan det komma sig att de inte ens upptäcker uppenbara fel? Finns det som ett Thomas Quicksyndrom även här?

- *I de 24 utredningar som vi har kunnat granska och som senare oftast varit underlag för mål i domstolar där de haft ett avgörande inflytande över deras domar, så har de alla varit rättsosäkra.*

Vad är det som gör att domstolar aldrig har bedömt dem som rättsosäkra, osakliga, opartiska och rättsotrygga, samt skickat dem tillbaka till socialtjänsten?

Du får i våra två separat publicerade anonymiserade autentiska utredningar en möjlighet att själva se hur rättsosäkra och rättsotrygga de kan vara.

De ytterst ansvariga för socialtjänsten

Vem är det som är ytterst ansvarig för socialtjänsten? När vi ställer den frågan på ideella föreningen Barnets bästas offentliga möten får vi många bra men ofta felaktiga svar.

Det är socialstyrelsen som utarbetat dokumentationshjälpmedlet Barns behov i centrum BBIC och bestämt att enbart socionomer får göra utredningar för barnets bästa, kan någon säga. Nej.

Det är socialdepartementet och Annika Strandhäll som är socialförsäkringsminister och departementschef, säger någon annan. För de ”ansvarar för frågor som rör samhällets välfärd. Det handlar om att främja människors hälsa ... Omsorg om personer med sociala svårigheter, med funktionsnedsättning eller äldre ... Dessutom arbetar departementet med ... rättigheter för barn och för personer med funktionsnedsättning och med jämställdhet mellan kvinnor och män” (enligt regeringskansliets hemsida¹⁵). Nej.

Nu brukar de flesta på våra möten inte veta alls.

Det är inte så konstigt.

För enligt vår erfarenhet så vet inte ens de som enligt lagen har det yttersta ansvaret om det själva. Ännu mindre förstår de vilket ansvar det innebär.

Svaret är att det är kommunpolitikerna som sitter i socialnämnden som har det yttersta ansvaret. Varför? Jo, socialtjänsten är en av alla

våra myndigheter men i motsats till polisen som är en nationell myndighet så är socialtjänsten en kommunal myndighet. Alla socialtjänstemän är anställda av den kommun deras socialtjänst finns i.

I **socialtjänstlagen** så står det såhär i dess andra kapitel med rubriken ”Kommunens ansvar: 1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.”

Tillspetsat så är de varje kommuns kommunfullmäktige som har detta ansvar. Men kommunfullmäktige kan sägas ha delegerat detta ansvar till socialnämnden. En nämnd i vilket det sitter kommunpolitiker precis som det gör i alla kommuners barn och ungdomsnämnder, miljö- och bygglovsnämnder och så vidare.

Det här framgår på tre olika sätt. I socialtjänstlagen så skriver man socialnämnden hela 201 gånger (”Till socialnämndens uppgifter hör att ...”), att Inspektionen för vård och omsorg IVO, ofta säger att ”socialnämnden” har missat något och borde bättra sig istället för att skriva socialtjänsten. Det framgår även när vår justitieombudsman JO skriver om socialtjänsten och då ofta skriver ”socialnämnden”.

Alltså alla är på det klara med att våra kommunpolitiker som sitter i socialnämnderna har det ”yttersta ansvaret”. Men sällan dem själva.

¹⁵ Se <http://www.regeringen.se/sveriges-regering/socialdepartementet/>

Myndigheters förhållningssätt till andra myndigheter

I Sverige fanns det när detta skrivs hela 444 myndigheter¹⁶ (en del är stora och många bara några få personer). En myndighet måste förlita sig på att andra myndigheter tar sitt ansvar utifrån principerna om rättssäkerhet, rättstrygghet, den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter, vår konstitution/grundlag (där det slås fast att varje myndighet måste agera sakligt och opartiskt), andra lagar och förordningar. Så om en myndighet – säg Trafikverket - gör en utredning som sedan går vidare i en domstolsförhandling – en annan myndighet – så kommer domstolen att utgå från att Trafikverkets utredning är saklig och opartisk och så vidare. Det kommer vara själva förutsättningen. För tänk det omvända. Att alla 448 myndigheter skulle lägga sig i hur alla andra myndigheter gör sitt jobb. Det skulle bli en omöjlighet och ett slöseri med skattemedel. Andra myndigheter måste helt enkelt lita på att andra myndigheter gör sitt jobb utifrån alla krav som ställs på dem.

Det är delvis därför så många utredningar som vi i ideella föreningen Barnets bästa kunnat konstatera såsom rättsosäkra, osakliga, partiska och så vidare, trots det accepteras som det omvända i domstolar och att dessa domstolar dömer utifrån vad utredningarna har bedömt/rekommenderat. För domstolsmyndigheten måste utgå från att socialtjänstens utredningar är rätts-säkra.

Det innebär att en barnets bästa-utredning som inte är rättssäker, saklig, opartisk och inte är rättstrygg,

borde stoppas av myndigheten själv (socialtjänsten). För sedan är det i praktiken för sent.

- Detta gör våra politiska partiers representanters ”yttersta ansvar” i varje kommuns socialnämnd så mycket viktigare än vad många förstår. De måste ha kompetens om vad rättssäkerhet, saklighet, opartiskhet, rättstrygghet innebär. Utifrån det måste de ha som en kontroll över och vara förvisade om att socialtjänstens utredningar för barnets bästa verkligen uppfyller alla krav.

I en debatt som skedde via insändare i Järfälla kommuns lokaltidningar 2016 så ifrågasattes utredningarnas rättssäkerhet. Ordföranden i socialnämnden svarade - för att sammanfatta - att eftersom förvaltningsdomstolarna utgått från socialtjänstens utredningars bedömningar/rekommendationer och inte anmärkt på deras rättsosäkerhet, så fanns det inget problem med rättssäkerheten. Detta var som beviset för det. Men det vore snarare konstigt om en annan myndighet (förvaltningsdomstolen i detta fall) skulle ha brytt sig om att granska om myndigheten socialtjänsten har gjort en rättssäker utredning eller inte. Socialnämndens ordförandes svar signalerar troligen hur illa han förstår hur andra myndigheter förhåller sig till socialtjänsten som myndighet. Dessutom hur illa han förstår sitt yttersta ansvar och vägrar ta konkreta diskussioner om hur något är rättssäkert eller inte. Så ett argument som framförs som ”bevis” egentligen har mycket litet bäring.

¹⁶ Se <http://www.myndighetsregistret.scb.se/>

Socialtjänstlagen en ramlag – en allvarlig utmaning

Det här "yttersta ansvaret" är fortsatt ännu viktigare. Till att börja med för att socialtjänstlagen är en ramlag och inte en vanlig lag. En ramlag innehåller förenklat sagt principer, mål och riktlinjer men överlämnar de mer konkreta detaljerna åt andra. Det kan vara regeringen, administrativa myndigheter eller domstolar. Men även som parter på arbetsmarknaden, det vill säga arbetsgivarorganisationer och fackförbund.

En ramlag innebär alltså att riksdagen överläter de mer konkreta sätten för hur lagen ska användas till underordnade organ. I detta fall är det våra kommunpolitiker som sitter i våra kommuners socialnämnder och där representerar våra politiska partier som har det yttersta ansvaret.

Här finns å ena sidan möjligheter. Istället för att lagen är för konkret så kan den smidigare anpassas för de kanske olika förhållanden som kan vara (vi dock känner inte till några sådana skäl).

Men å andra sidan så finns här faror. Våra barns och våra egna demokratiska rättigheter, som rätten att inte godtyckligt utsättas för ingrepp i vårt privat-och familjeliv av socialtjänsten, kan urholkas om inte dessa kommunpolitiker vet om att de har det yttersta ansvaret. Och är inbegripna med vad det innebär.

För bristerna ur ett demokratiskt rättighetsperspektiv så har alltså ramlagstiftningen kritiserats.

Här finns ytterligare problem.

Om barn och dess föräldrar har utretts på rättsosäkra, osakliga, partiska och rättsotrygga sätt, så kan man tänka sig att dessa föräldrar skulle kunna stämma socialtjänsten, och få upprättelse i domstolen. Det

hör till de demokratiska rättigheterna att kunna göra så. Teoretiskt så stämmer det men i praktiken gäller det omvända.

Vi har intervjuat fyra erfarna advokater om just detta. De skulle aldrig rekommendera någon att stämma socialtjänsten (i praktiken kommunen).

Varför?

För det första att ramlagen förutsätter att den kan anpassas. Om socialtjänsten - överdrivet sagt - skulle hävda att de har anpassat sina utredningsmetoder till att spä i kaffesump, så blir det svårt att juridiskt kritisera dem för det. För de har anpassat lagens tillämpning vilket också är dess syfte.

För det andra för att om man förlorar (vilket är nästan garanterat enligt dessa advokater) så kommer man att få betala rättegångskostnaderna som kommunen har haft. Det skulle innebära kostnaderna för kommunens nedlagda tid och för dess advokat. För många människor så skulle det innebära att de gick i personlig konkurs. I så fall skulle de nog för resten av livet behöva leva på socialbidrag.

Så trots möjligheten att stämma socialtjänsten för att göra rättsvidriga utredningar, vem vågar stämma socialtjänsten då?

- Detta gör våra politiska partiers representanters "yttersta ansvar" i varje kommuns socialnämnd så mycket viktigare än vad många förstår, varken socialtjänstens ledamöter eller andra. Kände du till vad en ramlag är och dess nackdelar? Vi uppfattar att få kommunpolitiker i socialnämnder gör det.

Men hur tar socialnämndens politiker sitt ansvar i praktiken?

Dåligt. Hur oinförstådda dessa politiker är i sitt självständiga och ”yttersta ansvar” avslöjas i Uppdrag-Gransknings reportage ”Mardrömen”. Här har socialtjänsten tvångsomhändertagit två barn utan några grunder alls. Föräldrarna, barnen och familjen är inte trygga förrän efter fyra rättegångar. Det inbegrep att pappan satt fängslad i veckor, mamman bröt ihop psykiskt och barnen varit utan sina föräldrar i månader om vi minns rätt. Bevisningen? Ingen. Det sevärda reportaget finns på Youtube. Om du spolar fram till 34e minuten och tittar fram till 40e minuten så kommer du se hur socialnämndens ordförande inte förstår sitt yttersta ansvar. Istället slår han ifrån sig och hänvisar till utredarna, gång på gång. Du kommer också se hur han inte förstår vetenskaplig utredningsmetodik och hur han som ordförande skulle kunna ha undersökt om metoderna källkritik med flera använts på rättssäkert sätt. Det är avslöjande, se länken i fotnoten¹⁷.

I Järfälla kommun (tillhör Storstockholm) hade vi i ideella föreningen Barnets bästa först ett offentligt möte 2016 till vilket vi hade bjudit in politikerna i socialnämnden. Tre av de kom. När mötet var slut reste sig en

av dem upp och berättade om att hen sällan varit på ett så konstruktivt möte och att vi så väl förklarat hur rättsosäkra de 21 utredningar vi granskat var. Hen sade också att hen talade för alla närvarande politiker när hen nu lovade att de skulle ta upp detta i socialnämnden. Men ett år senare hade inte någonting hänt vilket är anmärkningsvärt. När vi så konkret och konstruktivt påvisat allvaret och gärna skulle ha träffat dem för möten. De hade inte ens brytt sig om att återkomma. Så vi bjöd in socialnämndens politiker och även de politiska partiernas gruppleddare i kommunen till ett nytt offentligt möte i oktober 2016. För det delade vi ut flygblad.

Den myndighet som socialnämndspolitikerna har det yttersta ansvaret för, polisanmälde oss för att dela ut flygblad. De vittnen de hade är kommunpolitiker i just socialnämnden samt att en av dem även är gruppleddare i kommunen och har profilerat sig i barnfrågor.

¹⁷ Uppdrag gransknings reportage Mardrömen kan du se här (för att se hur politikern inte förstår sitt självständiga ansvar så spola fram till 34e minuten):

<https://www.youtube.com/watch?v=ZeZfTX6kTJU&t=386s>

Så här såg polisanmälan ut (socialnämndens sekreterare mejlade en kopia till oss). På den anonymiserade bilden ser du två av oss som delade

ut flygblad. Vi hade tröjor med vår logo och vårt budskap upptryckt. Våra flygblad hade en tydlig logo på sig.

Socialtjänsten och de två socialnämndspolitikerna hävdade att vi skulle ha påstått att vi kom från socialtjänsten. Vi förstår inte alls. På våra flygblad stod vår logotyp "Barnets bästa" tydligt och vi hade ofta tröjor med tryck på. Hur skulle vi få till en dialog genom att påstå att vi orätt kom från socialtjänsten? Vi vill ha en konstruktiv dialog inte skapa förvirring. Verkar mer som ett sätt att få oss att tystna.

Sedan svarade politikerna i socialnämnden enhälligt att de vägrade komma till vårt möte. Varför? Det

vägrade de förklara. Det har de inte gjort sedan dess heller:

Samtidigt publicerar lokaltidningen Mitt i Järfälla denna artikel:

Artikeln handlar om att Järfälla kommun ska arbeta för att ha en dialog med dess innevånare och de ideella organisationer som finns i kommunen. För Järfällabornas röster ska höras och inflytandet bli större.

- Men det verkar mer handla om när detta sker på kommunpolitikernas villkor och inte vad som kan sägas som demokratins villkor: När dessa samhällsmedborgare har kritiska fakta och konstruktivt uppvakter sina politiker om allvarliga förhållanden som de är ytterst ansvariga för. Trots att de politiker som var med på vårt första offentliga möte öppet berättade om hur konstruktiva vi i ideella föreningen Barnets bästa varit. Nu polisanmäls föreningen och socialnämndens politiker i Järfälla vägrar en dialog.

En förklaring men ingen ursäkt till dessa kommunpolitiker ageranden i dessa socialnämnder, är att de ofta är fritidspolitiker. Dock sällan ordföranden och kanske den vice ordföranden, då de ofta är heltidspolitiker i de lite större kommunerna.

En andra att de verkar veta alldeles för lite om mänskliga rättigheter, barnkonventionen, vår konstitution, våra lagar och socialtjänstlagens

krav på att frigöra människors resurser. Dessutom utmaningarna med ramlagar i allmänhet och just här. Samt hur deras yttersta ansvar då blir så avgörande här.

En tredje förklaring att de nog aldrig lärt sig vetenskaplig utredningsmetodik.

- Det inte alla känner till är att när socialtjänsten anser att barn ska tvångsomhändertas så får de inte självständigt fatta det beslutet. Först måste socialtjänstens utredning godkännas av ledamöterna i socialnämnden såsom rättssäker, saklig, opartisk, rättstrygg och utifrån det att tvångsomhändertagandet av barnet är för dess bästa. Men det går inte att bedöma om sådana utredningar är rättssäkra utan kompetens inom vetenskaplig utredningsmetodik. Det går inte.
- Utan kompetens om våra lagar utifrån detta perspektiv samt utan kompetens om vetenskaplig utredningsmetodik, hur ska då dessa socialnämndspolitiker kunna vara försäkrade om att utredningar för barnets bästa är rättssäkra?

En fjärde förklaring att den lilla introduktion de kanske får för sitt uppdrag är några timmars utbildning som de får av just socialtjänsten. Alltså, de med yttersta ansvaret utbildas av dem som de har det yttersta ansvaret för. Hur bra blir det?

Tyvärr verkar få i samhället inse det allvarligt tankeoriktiga i detta. Vårt samhälle har allvarliga brister.

För att sammanfatta

- Enligt lagen så har våra politiska partier och de kommunpolitiker de valt att placera i socialnämnden, det yttersta ansvaret för socialtjänsten.

- Eftersom det i princip är för sent att göra något åt en rättsosäker, osaklig, partisk och rättsotrygg utredning för barnets bästa när socialtjänsten är klar med den, så blir kommunpolitikernas ”yttersta ansvar” ännu viktigare. De måste verkligen kunna så mycket om vad som är rättssäkra utredningsmetoder samt ha sådana interna kontroller på plats inom socialtjänsten, att dessa socialnämndspolitiker är säkra på att socialtjänstens utredningar för barnets bästa är rättssäkra och så vidare.
- Socialnämndens ledamöter måste också ha kompetens inom vetenskaplig utredningsmetodik för att med säkerhet kunna bedöma om socialtjänstens utredningar för tvångsomhändertaganden är rättssäkra, sakliga, opartiska, rättstrygga. Men alla utredningar som vi lätt kan konstatera bryter mot detta har godkänts av politikerna i socialnämnderna.
- Eftersom socialtjänstlagen är en ramlag som gör det orealistiskt att juridiskt stämma socialtjänsten för en rättsosäker utredning, trots att denna möjlighet är viktig i ett rättssamhälle. Därför blir det ”yttersta ansvaret” som våra politiska partier och deras representanter i socialnämnden har, så

mycket viktigare. Dessa socialnämndspolitiker måste aktivt ta tag i den kritik som framkommer och aktivt säkerställa att fel åtgärdas. För vanliga skyddsmekanismer för demokratiska rättigheter som att kunna stämma en ansvarig, är här på undantag.

- **Men** våra politiska partier, dess gruppleddare i kommunen (den som är gruppleddare är partiets ordförande i kommunen) och de kommunpolitiker som sitter i socialnämnden, verkar oinsatta i hur en ramlag innebär att socialnämndens ledamöters yttersta ansvar blir så mycket viktigare.

De exempel vi tagit upp här, om hur de är oinförstådda, inte bara är motvilliga utan till och med motarbetar konstruktiv faktabaserad kritik, visar på just hur ramlagstiftningen här brister allvarligt.

Samtidigt är det just dessa politiska partier som instiftat socialtjänstlagen som en ramlag och det är bara de som via riksdagen kan ändra det. Hur ska demokratin då fungera om de blundar, håller för öronen och vägrar en dialog?

Barnets bästa rapporter våren 2017

Ideella föreningen Barnets bästa publicerar olika e-böcker som är fristående och samtidigt hör ihop.

← 1: Om vad utredningar för barnets bästa måste leva upp till – mänskliga rättigheter, barns rättigheter, vår konstitution, helhetsyn och att frigöra människors rättigheter (denna e-bok).

2: Om grundläggande utredningsmetoder som måste användas för att utredningar för barnets bästa ska vara rättssäkra, sakliga och opartiska. →

← 3: Två anonymiserade autentiska utredningar för barnets bästa, för att du själva ska kunna avgöra om socialtjänsten använder evidensbaserad praktik, om de är rättssäkra, sakliga, opartiska och rättssäkra. Samt om de uppfyller mänskliga rättigheter, följer vår konstitution/våra grundlagar, lagar och om de är inriktade på att frigöra människors resurser.

Om ideella föreningen Barnets bästa

Socialtjänsten utför barnutredningar i vårdnadsutredningar, vid orosanmälningar för barnomhändertaganden och för barntvångsomhändertaganden. Även utredningar för godkännande av familjehem/hem för vård och boende, samt hemtagningsutredningar (om barn ska få komma hem till sina biologiska föräldrar).

Vi har granskat 24 utredningar och funnit dem alla rättsosäkra, osakliga, partiska och rättsotrygga. Detta förstärks av experter som Bo Edvardsson som forskat, gjort research, undervisat i vetenskaplig utredningsmetodik, samt granskat över 350 sådana barnutredningar sedan 1980-talet. Hans drar samma allvarliga slutsats.

De rättsosäkra utredningarna accepteras okritiskt av våra kommunpolitiker som enligt socialtjänstlagen har de yttersta ansvaret. De accepteras också okritiskt av advokater och domare som fattar beslut därefter.

Det innebär att barn som inte borde skiljas från en eller båda sina föräldrar, sina syskon, sina mor- och farföräldrar och andra nära anhöriga, trots det skiljs utan rättssäker grund. Det innebär också det omvända: att barn som borde skiljas från en eller båda sina föräldrar, inte alls skiljs, trots att det verkligen vore barnets bästa. Det innebär också att vanvård är möjlig, än idag.

Detta för att socialtjänsten, den myndighet som har till uppgift att värna just barnets bästa inte gör det. Det är mycket allvarligt.

Ideella föreningen Barnets bästa arbetar med:

- Att aktivera och organisera ett växande opinionsarbete för att utredningar för barnets bästa ska

bli rättssäkra genom användandet av vetenskaplig utredningsmetodik.

- Att förena alla de som upprörs över socialtjänstens vårdnadsutredningar i vårdnadstvister och de som upprörs över utredningar för barnomhändertaganden och tvångsomhändertaganden.
- Att förena mammor/kvinnor, pappor/män, de med invandrabakgrund, de med funktionsnedsättning och mor- och farföräldrar samt även familjehemsföräldrar som alla kan skiljas från barn (barnbarn) på rättsosäkra grunder.
- Att kräva att samhället genomför en restitution. Det är latin med betydelser som "återställande efter sjukdom till förutvarande tillstånd", "återställa värdighet", "återinsätta i sina rättigheter", "återuppbygga", "rätta till det förvridna", "gottgöra/ersätta" och "återkalla/upphäva". För barn och föräldrar behöver samhällets stöd för en varaktig och hjärtlig återförening, samt upprättelse och kompensation för de trauman de rättsosäkert utsatts för.
- Vi menar också att det bara är vi som utsatts för dessa rättsosäkra utredningar och domstolsbeslut, som kan skapa den nödvändiga förändringen. Vi måste aktivera oss och organisera oss självständigt. Bara så kan en tillräcklig förbättring ske.

Vi hoppas att du vill lära dig mer genom att läsa det material vi tar fram, stödjer oss genom att bli månadsgivare (plusgiro 76 50 96-3) och aktiverar dig med oss eller tillsammans med oss i den grupp du redan är aktiv i.